

Iwona Kaproń-Charzyńska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

SŁOWA DO OGLĄDANIA W KOMENTARZACH INTERNETOWYCH

Wstęp

Relacja między słowem a obrazem jako istotny rys współczesnej kultury jest przedmiotem obserwacji przedstawicieli wielu dyscyplin – medioznawców, kulturoznawców, socjologów, antropologów, semiologów, a tam, gdzie logosfera łączy się z obrazem, także językoznawców. Zdaniem jednych badaczy dokonał się „zwrot ikoniczny” – obraz wypiera słowo, zdaniem innych – doszło do nobilitacji obrazu, który obok funkcji przedstawiającej pełni funkcję znaczeniową, ale nie zyskał przewagi, raczej uzupełnia i równoważy komunikację¹. Badania nad logosferą, ikonosferą i logowizualnością w języku i kulturze pozwolą odpowiedzieć na pytanie, czy rzeczywiście jesteśmy świadkami zwrotu wizualnego i przekształcania się *homo sapiens* w *homo videns*². W ich obrębie mieści się problematyka prezentowana w artykule.

Przedmiotem obserwacji w niniejszym tekście będą słowa w zapisanej odmianie języka, na przykład *wk***am*, *k^*, *3,14erdoli*, *pal%ont*, *POznanska PrOkuratura*, *PiSkup*, *GWno*, mieszczące się w polu obserwacji wyznaczonym przez odmianę dialogu³, którą można powiązać z komentarzami internetowymi. Celem opisu jest analiza znaczenia i funkcji wybranych typów słów jako elementu wewnątrztekstowego uwikłanego w relacje w obrębie tekstu i w obrębie gatunku, a także zwrócenie uwagi na fakt, że badane obiekty, stanowiące element komunikacji językowej, stają się w pewnym stopniu elementem komunikacji wizualnej, a logocentryczność niektórych gatunków internetowych nie wyklucza ich wizualności⁴.

¹ M. Hopfinger, *Czy obraz wypiera słowo?*, w: *Komunikacja wizualna w prasie i w mediach elektronicznych*, red. K. Wolny-Zmorzyński, W. Furman, J. Snopek, K. Groń, Warszawa 2013, s. 11–14.

² Por. A. Kula, M. Grzelka, *O badaniach nad wizualnością w prasie (preliminaria)*, „Polonica” 2014, nr 34, s. 280; G. Sartori, *Homo videns. Telewizja i postmyślenie*, tłum. J. Uszyński, Warszawa 2007., s. 132.

³Odmiana ta często jest oparta na przeciwstawności tez, por. J. Mukařovský, *Wśród znaków i struktur. Wybór szkiców*, Warszawa 1970, s. 201–202.

⁴ Problematyka podjęta w artykule została zauważona przez badaczy zwłaszcza w odniesieniu do nagłówków prasowych, telewizyjnych, nazw własnych, tekstów reklamowych i innych tekstów o charakterze perswazyjnym, zamieszczanych na ulotkach i opakowaniach. Na nazwanie zjawisk, w których nadawcy

Pismo i język

Przez *słowa do oglądania* rozumiem obiekty językowe, które zwracają uwagę odbiorcy ze względu na swoją formę odbiegającą od normy ortograficznej. Choć przedmiotem badań językoznawstwa są przede wszystkim obiekty bilateralne, określane między innymi takimi terminami, jak *forma wyrazowa*, *leksem*, *jednostka leksykalna*, *jednostka języka*, to jednak kieruje się również uwagę na obiekty unilateralne (por. „ciąg liter pomiędzy sąsiednimi spacjami będziemy nazywać słowem”⁵). *Słowa* mogą być rozumiane jako okazy ciągu liter lub klasy takich okazów, czyli typy⁶. Wyodrębnienie *słów* następuje na podstawie kryterium ortograficznego, które odnosi się wyłącznie do tekstów pisanych⁷, a taki charakter mają teksty internetowe poddane oglądowi w niniejszym artykule. Przez *oglądanie* można rozumieć wzrokowe postrzeganie lub widzenie czegoś, ale także sposób postrzegania i widzenia. Jeśli przyjrzymy się tekstom internetowym, uświadomimy sobie, że w wielu z nich pojawiają się *słowa*, których sposób postrzegania i widzenia jest inny niż ten, do którego przyzwyczajony jest nasz zmysł wzroku w kontakcie z tekstem zapisanym w języku polskim.

korzystają z różnych zabiegów graficznych, spotyka się w literaturze przedmiotu następujące określenia: *derywacja ikoniczna* (R. Piętkowa, *Wizualizacja semantyki. O niektórych sposobach zapisu we współczesnych tekstach*, w: *Styl a tekst. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej*, red. S. Gajda, M. Balowski, Opole 1966, s. 159–168), *gry werbalno-wizualne* (H. Kudlińska-Stępień, *Gry werbalno-wizualne we współczesnej drukowanej reklamie rosyjskiej i polskiej*, Acta Universitatis Nicolai Copernici. Studia Slavica X: Gra językowa, 2005, z. 374, s. 129–148), *grafizacja* (B. Kudra, *Grafizacja w nagłówkach prasowych*, w: *Na językoznawczych ścieżkach. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Podrackiemu*, red. A. Mikołajczuk, R. Pawelec, Warszawa 2007, s. 155–158), *przekształcenia graficzne* (J. Kowalewska-Dąbrowska, *Przejawy inwencji słotwórczej w języku prasy ostatnich lat (na przykładzie wybranych gazet i czasopism)*, w: *Wokół słów i znaczeń IV. Słotwórstwo a media*, red. E. Badyda, J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, Gdańsk 2011, s. 41–53), *grafosłotwórstwo* (B. Kudra, *Grafosłotwórstwo*, w: *Wokół słów i znaczeń V. Słotwórstwo w różnych odmianach języka*, red. E. Badyda, J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, Gdańsk 2013, s. 13–20). Badacze zwracają z jednej strony uwagę na zabiegi graficzne, w wyniku których powstają nowe jednostki leksykalne (por. np. B. Kudra, *Grafosłotwórstwo...*; J. Kowalewska-Dąbrowska, *op.cit.*), z drugiej strony – na gry językowe których efektem jest nowy układ graficzny, niewprowadzający modyfikacji na płaszczyźnie semantycznej, natomiast pełniący różne funkcje pragmatyczne, np. perswazyjne czy ludyczne (por. I. Burkacka, *O grach wielką literą*, w: *Na językoznawczych ścieżkach. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Podrackiemu*, red. A. Mikołajczuk, R. Pawelec, Warszawa 2007, s. 76–83, J. Florczak, *Zasady funkcjonowania chwytów typograficznych w tekstach o charakterze perswazyjnym*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 2004, z. LX, s. 71–88).

⁵Z. Saloni, *Składnia współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1998, s. 85.

⁶ W języku mówionym na określenie ciągu dźwięków, które odpowiadają słowu w języku pisanim, używany jest leksem *wyraz*. Wyrazy są zbudowane z głosek. Można w wyrazach wyróżnić trzy elementy: nagłos, śródgłos i wygłos. Nagłos będziemy rozumieć jako początkową głoskę lub grupę głosek w wymawianym wyrazie, wygłos jako końcową głoskę lub grupę głosek (por. M. Wiśniewski, *Zarys fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego*, Toruń 1998, s. 36–37; D. Ostaszewska, J. Tambor, *Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego*, Warszawa 2008, s. 26).

⁷Nie bez znaczenia dla charakterystyki *słowa* jest praktyka przeciętnego użytkownika języka i jego sposób dzielenia tekstu pisanego, który w wielu wypadkach ma czysto formalny i zewnętrzny charakter.

Zaprezentowane podejście do badań można postrzegać jako oddalenie się od istoty języka, w czym utwierdzają następujące słowa Ferdinanda de Saussure'a: „Język i pismo to dwa odrębne systemy znaków; jedyną racją bytu pisma jest to, że jest obrazem języka”⁸, które przywołują na myśl zastrzeżenia wysunięte przez Platona w *Fajdrosie*, że pismo jest iluzją stwarzającą pozory istnienia poza umysłem tego, co nie może w rzeczywistości istnieć poza nim. Paradoksalnie jednak to właśnie pismo i druk jako odmiany technologii słowa zapewniły ludzkim myślom i uczuciom przetrwanie⁹.

Dialog w Internecie

W badaniach nad komunikacją związaną z Internetem istotne są dwa porządki: jeden, który dotyczy nowości wynikającej z zaistnienia nowego medium, drugi, który dotyczy tradycji i podkreśla kontynuację praktyk komunikacyjnych znanych wcześniej. Skomplikowane relacje między nimi można częściowo wyjaśnić, odwołując się do teorii konwergencji, która zakłada, że to technologia narzuca formy organizacji społecznej czy formy kulturowe. Kiedy tradycyjne formy przekazu upodabniają się do form przekazu w nowych mediach, mówi się o konwergencji mimetycznej, jeżeli oddziaływanie przebiega w odwrotnym kierunku, to jest to konwergencja mimikryczna, czyli przystosowanie ochronne przez przybranie określonych właściwości¹⁰. Właśnie z takim zjawiskiem mamy do czynienia w przypadku gatunków wypowiedzi dialogowej w Internecie – dyskusji, rozmowy i konwersacji. Dialogowość jest jedną z cech komunikacji internetowej, jednak Internet stwarza szczególne, odmienne od innych mediów, warunki do dialogu jako formy współdziałania ludzi i wymiany myśli.

Dyskusja prymarnie mieści się wśród gatunków dialogu informacyjnego i jest związana z komunikacją ustną w sytuacji oficjalnej. Jej celem jest wymiana poglądów na określony temat, co znajduje odzwierciedlenie w eksplikacji semantycznej dyskusji, przedstawionej przez A. Wierzbicką¹¹:

⁸F. de Saussure, *Kurs językoznawstwa ogólnego*, tłum. K. Kasprzyk, Warszawa 1961, s. 128.

⁹W.J. Ong, *Oralność i piśmienność. Słowopoddane technologii*, przeł. i wstęp J. Japola, Lublin 1992, s. 117.

¹⁰I.S. Fiut, *Komunikacja sieciowa źródłem interakcji społecznych*, w: *Spoleczeństwo informacyjne. Wizja czy rzeczywistość?*, t. 2, red. L.H. Haber, Kraków 2004, s. 311–326, <http://winntbg.bg.agh.edu.pl/skrypty2/0096/311-325.pdf> (dostęp 6.09.2016); <http://winntbg.bg.agh.edu.pl/skrypty2/0096/311-325.pdf> (dostęp 6.09.2016).

¹¹A. Wierzbicka, *Genry mowy*, w: *Tekst i zdanie. Zbiór studiów*, red. T. Dobrzyńska, E. Janus, Wrocław 1983, s. 131.

sądzę że ty myślisz o Z co innego niż ja
mówię: ...
mówię to bo chcę, żeby każdy z nas powiedział co o tym myśli i dlaczego
sądzę że i ty chcesz żeby każdy z nas powiedział co o tym myśli i dlaczego
sądzę że mówiąc to moglibyśmy spowodować że będziemy myśleć to samo
chciałbym żebyśmy myśleli to samo

Do jej cech jako gatunku mowy starannej należą: panowanie nad emocjami, zachowanie tolerancji, tendencja do przekonania rozmówcy¹². Rozmowa charakteryzuje się luźnym i swobodnym tokiem wymiany mówiących i tematów. Jej konstytutywne cechy gatunkowe to: nastawienie na kontakt i porozumienie, wymiana informacji, opinii, wypełnienie wolnego czasu, swobodna wymiana ról nadawczo-odbiorczych oraz dominacja funkcji ludycznych, informacyjnych, fatycznych. Konwersacja z kolei jest wymianą opinii i poglądów na określone tematy, jest to typ rozmowy kulturalnej, charakteryzującej się sztucznością (w opozycji do naturalnej rozmowy) i podtrzymywaniem tematu (w rozmowie występuje luźny układ tematów). Pojawiają się w niej elementy estetyczne, gry językowe, konwenanse¹³.

Wirtualne wspólnoty powstają i funkcjonują dzięki pisemnej dyskusji między użytkownikami, która ma charakter synchroniczny lub asynchroniczny. W Internecie za miejsce do dyskusji są uważane przede wszystkim grupy dyskusyjne, listy dyskusyjne, fora dyskusyjne oraz czaty. Korzystają one z różnych protokołów komunikacyjnych i służą do różnych celów. Nie zawsze jednak są to miejsca dyskusji służącej wymianie poglądów i dążeniu do ujednoczenia stanowisk powiązanemu z panowaniem nad emocjami. Często dialog przybiera postać rozmowy, pełniąc funkcję informacyjną, a także konwersacji, w której pojawiają się elementy estetyczne i gry językowe. Widać to na przykładzie komentarzy, uznawanych za gatunek podobny do forów dyskusyjnych¹⁴(por. Grzenia 2006: 168-169). W założeniu komentarz ma się odnosić do głównego tekstu opublikowanego w danej witrynie internetowej. W związku z tym jego temat jest narzucony, podobnie jak wątek w forum dyskusyjnym. Komentarze nie są jednak tylko gatunkiem, w ramach którego nadawca wyraża swoje opinie mające związek z tekstem, pod którym komentarze się znajdują. Tradycyjna forma wypowiedzi, jaką jest dialog, wpisana w nowe realia technologiczne, tworzy hybrydę gatunkową, która łączy cechy dyskusji, konwersacji czy

¹²A. Wilkoń, *Spójność i struktura tekstu: wstęp do lingwistyki tekstu*, Kraków 2002, s. 232–235.

¹³ Por. A. Wilkoń, *Gatunki mówione*, 2001, <http://uranos.cto.us.edu.pl/~rozmowa/wilkon.htm> (dostęp 16.09.2016).

rozmowy na temat pozostający w ściślejszym bądź luźniejszym związku z nadrzędnym tekstem. Trzeba dodać, że anonimowość użytkowników kreujących swoją tożsamość przez login w wielu wypadkach nie pozwala rozstrzygnąć, czy mamy do czynienia z rzeczywistym sporem, odgrywaniem ról czy też rytualną walką pozorowaną. Wydaje się jednak, że nadawcy, niezależnie od ich stosunku do maksymy jakości Grice'a, realizują nadrzędny cel komunikacyjny, jakim jest przekonanie odbiorcy – uczestnika dialogu, ale także odbiorcy – czytelnika, do przyjęcia określonego punktu widzenia. Mimo że komentarze jako gatunek dialogowy(a właściwie polilogowy) mają w Internecie charakter pisany, można mówić o ich oralności. W porównaniu z komunikacją *face to face*, odbywającą się w świecie realnym, w wypadku dialogu w przestrzeni Internetu zostaje zredukowana liczba składników tła komunikacji, która znajduje rekompensatę w postaci substytutów graficznych. Choć cechy gatunkowe komentarzy internetowych w zasadniczym stopniu decydują o ich kształcie językowym, to nie bez wpływu na ten kształt pozostają zasady netykiety oraz tło kulturowe. Wymienione elementy sprawiają, że logocentryczne komentarze nie są pozbawione wizualności.

***Słowa do oglądania* jako logowizualna forma przekazu**

Słowa do oglądania w komentarzach internetowych są ciągami liter pomiędzy spacjami, por. *koorva*, *koorwa*, *ruSSek*, *długoPiS*, *Powązki* lub ciągami liter i innych znaków pisarskich: znaków interpunkcyjnych, cyfr, znaków niefonogramicznych, por. *G...o prawda*, *3,14erdoli,pa%ac,ba_RAN*. Ich charakterystyka wymaga uwzględnienia dwóch rodzajów przekazów – językowego, w odniesieniu do płaszczyzny pisma, i wizualnego, w odniesieniu do elementów typograficznych wraz z towarzyszącymi im tekstami¹⁵. Znaki typograficzne są graficzną reprezentacją znaków pisarskich, czyli na przykład liter, cyfr, znaków interpunkcyjnych czy znaków niefonogramicznych, takich jak ideogramy i piktogramy. Do parametrów typograficznych pisma i tekstu należą: formy typograficzne pisma, kroje i stopień pisma, szerokość wiersza, odstępy międzyznakowe i międzywyrazowe, interlinie, akapit, przestrzenność pisma i tekstu graficznego. Relacje między znakami pisarskimi i typograficznymi są stosunkowo złożone. Funkcjonalnie większości znaków pisarskich odpowiada jeden znak typograficzny, który ze względu na parametry typograficzne pisma przybiera różną formę. Dotyczy to liter i cyfr, mogących występować na przykład w postaci

¹⁵ Przekaz wizualny, czyli obrazy i materiały ikonograficzne, obejmuje poza elementami typograficznymi wraz z towarzyszącymi im tekstami także fotografie i infografiki.

wielkich i małych liter i przybierać różny wygląd z uwagi na krój pisma czy jego stopień. Zdarza się jednak, że jeden znak pisarski ma dwie reprezentacje typograficzne. Tak jest w wypadku znaku interpunkcyjnego, jakim jest myślnik, reprezentowanego przez pauzę i półpauzę. Zależności między znakami pisarskimi a typograficznymi oraz obowiązujące w danym języku zasady pisowni, które powinny być respektowane przy stosowaniu wszystkich znaków pisarskich, to dwa istotne elementy w opisie *słów do oglądania*. Pozwalają one na osadzenie badanych obiektów na płaszczyźnie logowizualnej, na której istotne są z jednej strony reguły użycia znaków pisarskich, a z drugiej wygląd znaków, który mieści się w obrębie parametrów typograficznych pisma, będących elementem przekazu wizualnego. Właściwe odczytanie badanych obiektów językowych wymaga uruchomienia w umyśle użytkownika płaszczyzny porównania do graficznego obrazu słowa mieszczącego się w normie. Zestawienie zmodyfikowanego graficznie ciągu ze znanym wzorcem pozwala dostrzec stosowane zabiegi, wśród których do najczęściej występujących należą: zastąpienie liter innymi literami i podwojenie liter, por. *koorva*, zmiana formy liter przez wykorzystanie parametrów typograficznych pisma, por. *długoPiS*, zmiana formy liter przez wykorzystanie parametrów typograficznych pisma i podwojenie liter, por. *RuSSek*, zastąpienie liter innymi znakami pisarskimi, por. *pal%nt*, *g&upek*, *KURW@*, *w pi*du*, zmiana formy liter przez wykorzystanie parametrów typograficznych pisma i opuszczenie liter, por. *GWno*.

Funkcje modyfikacji graficznych

Słowa do oglądania można uznać za elementy zbioru konwencji, składających się na komentarz jako gatunek. Ich użycie służy realizacji celów pragmatycznych nadawcy, przy czym takie funkcje, jak ekspresywna, estetyczna i ludyczna, są podporządkowane najważniejszej funkcji komentarzy – perswazyjnej, która ujawnia się po uwzględnieniu kontekstów komunikacyjnego oraz kulturowego, pozwalających wyznaczyć kierunki interpretacji. Zapis, który jawi się oczom odbiorcy, jest niekonwencjonalnym graficznym pośrednikiem kierującym jego uwagę na konwencjonalną postać graficzną danego wyrażenia. Do niej musi dotrzeć odbiorca, a uwzględnienie kontekstu komunikacyjnego i kulturowego pozwoli mu właściwie zinterpretować intencje nadawcy.

Interpretacja badanych obiektów pozwala zwrócić uwagę na ich funkcję ekspresywną. Wiele *słów do oglądania* pozostaje w związku z wulgaryzmami oraz z wyzwiskami, a więc dotyczy zjawiska agresji językowej. Za ich pośrednictwem nadawca ujawnia swoje emocje względem adresata czy względem treści komunikowanych w tekście, do którego odnoszą się komentarze. Modyfikacje graficzne, u podstaw których leżą funkcje estetyczna i ludyczna, są

odpowiedzią na tabu językowe oraz obowiązujące w sieci zasady netykiety. Powstałe w ich wyniku wyrażenia można nazwać eufemizmami graficznymi, por. komentarze:

1. Tekst pt. *Kopacz najmocniejszym kandydatem na premiera, PSL zapowiada rozmowy. Nowe ministerstwo?*¹⁶

semiromek

A kiedy Ministerstwo ds. **robienia obywateli w ch**a**?

2. Tekst pt. *Zostawili 18-letnią Magdę na śmierć. Jest akt oskarżenia*¹⁷

ronin.pl

@tichy1962

Chyba jaja Za morderstwo dziewczyny jeden ma dostać max. 12 lat (wyjdzie po 4-6), a dwóch NIC **KURW@** gdzie my żyjemy ? W Kongo ?

Daniel

@tichy1962

I się **k^** zaczęło pitolenie.

3. Tekst pt. *„Pigulka po” dla każdego bez recepty? To chyba żart!*¹⁸

□ piotrus_z_gorzowa

To jest, **k****a**, kuriozum, skandal i sytuacja nie do pomyslenia. Wspolczuje i **wk***amsie** razem z Toba, B. Jak ktos **TAKICH** rzeczy nie chce sprzedawac, to powinien pracowac w Leroy Merlin, a nie w aptece.

4. Tekst pt. *Naukowcy odkryli szczątki największego dinozaura*¹⁹

Powerm

Cenisz dobre dziennikarstwo?

- ksobier

@powerm

Kufa! Znów zdjęcia z napisami z których zrobiono film, żeby wrzucić reklamy. **W d.piemamtakie** 'dziennikarstwo'.

5. Tekst pt. *Debata prezydencka. Zakończyło się starcie Duda kontra Komorowski*²⁰

¹⁶ Źródło:

http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,16568775,Kopacz_najmocniejszym_kandydatem_na_premiera_PSL.html?v=1&obxx=16568775&offset=19#opinions (dostęp 1.09.2014).

¹⁷ Źródło:

http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,138764,16724945,Zostawili_Magde_na_smierc_Jest_akt_oskarzenia.html#BoxWidTxi (dostęp 30.09.2014).

¹⁸ Źródło:

http://foch.pl/foch/1,132906,17506095,Pigulka_po_dla_kazdego_bez_recepty_To_chyba_zart.html#NiePrzeg (dostęp 6.03.2015).

¹⁹ Źródło: http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/10,114927,16590365,Naukowcy_odkryli_szczatki_najwiekszego_dinozaura.html#CukVid (dostęp 6.09.2014).

jot9

Niechże ten "ekspert" zamilknie, bo **3,14erdoli**.

Wyzwiska jako wytwory aktu mowy obejmują słownictwo prymarnie wartościujące negatywnie, które dzięki niekonwencjonalnemu użyciu środków pisarskich także przybiera formę eufemizmów graficznych. Poza funkcją ekspresywną służą one obrażaniu współuczestnika dialogu, osób, instytucji, o których mowa w tekście znajdującym się nad komentarzami. Tendencja do obrażania rozmówcy, emocjonalność i nietolerancja oraz chęć dominacji nad partnerem to elementy kłótni, dla której *słowa do oglądania* są swoistym estetycznym opakowaniem, sprawiającym, że adresat pozornie jest chroniony przed cierpieniem, choć czytelnik ma wrażenie estetyzacji wypowiedzi, por.:

6. Tekst pt. „*Pracowaliśmy jak jakieś woły, bez przerwy, jedzenia, picia*”. *Po interwencji TOK FM hotel zapłaci agencji za pracę ludzi*²¹

ksks3

PIP znowu dowiedział się z mediów !

Ilu ludzi zatrudnionych jest w PIP-ie i po cholere ich w ogóle sie zatrudnia skoro i tak wszystkiego dowiadują się z mediów ? Utrzymywanie tej instytucji to pieniądze wyrzucone w błoto !

xmaomaox

@ksks3

Po pierwsze PIP musi od kogoś dostać zgłoszenie **paj%cu**. Skąd mają wiedzieć o zdarzeniu bez zgłoszenia **pa%acu**?

Po drugie co PIP ma badać **pal%ncie** skoro oni wszyscy pracowali z WŁASNEJ WOLI na umowę zlecenie? To nie sprawa dla PIP tylko dla sądu cywilnego. Ochrona PIP im nie przysługuje, bo nie pracowali na etat.

7. Tekst pt. *Msza święta w intencji Dudy. Atak biskupa na posłów za dwie ustawy*²²

• banan125

Kolejny **de_BIL** z EPIDIASKOPU wyszedł na kompletnego **ba_RANA**

²⁰Źródło:

http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,17934952,Debate_prezydencka_Duda_kontra_Komorowski_i_uz_o_20_10_.html#MT(dostęp 17.05.2015).

²¹ Źródło:

http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,16495574,Pracowalismy_jak_jakies_woły_bez_przerwy_i_edzenia_.html#BoxWidTxt(dostęp 21.08.2014).

²²Źródło: <http://rzeszow.gazeta.pl/rzeszow/1,34975,18515462,msza-swieta-w-intencji-dudy-atak-biskupa-na-poslow-za-dwie.html#Czolka3Imgt>(dostęp 7.08.2015).

W strategii obrażania adresata wykorzystywane są także wyrażenia, w których modyfikacje parametrów typograficznych pisma prowadzą do swoistych kontaminacji, w których wyłącznie postać graficzna wyrażenia uruchamia w umyśle odbiorcy relację między dwoma leksemami – tym, którego formie odpowiada niezmodyfikowana postać graficzna wyrażenia, oraz innym tym, do którego odsyła wprowadzona modyfikacja graficzna. W tym drugim wypadku często jest to skrótowiec. Właściwa interpretacja kontaminacji wymaga znajomości nie tylko szerszego kontekstu komunikacyjnego, obejmującego określony typ dyskursu, ale zwykle także znajomości kontekstu kulturowego, por.:

8. Tekst pt. „*Geografia bywa trudna*”. *Ambasada USA w Polsce kpi z tłumaczeń Putina, publikując „przewodnik dla rosyjskich żołnierzy”*²³

lukki69

Nie za bardzo rozumiem co ma USA do spraw ukraiń? Z satelity widać parówkę na talerzu w Kijowie.....podobnie ruchy mas ciepła...przy informacyjnej pomocy USA dla ich obywateli na terenie Ukrainy separatysty powinni być oblegani w kilku miastach a w wiadomościach powinniśmy oglądać ruskie kolumny wojskowe.... są możliwości techniczne.. są ludzie gotowi podjąć ryzyko i robić zdjęcia....

- rzesza_radziecka
@lukki69

głupi jesteś jak prawdziwy **ruSSek** to się nie dziw, że nie rozumiesz.

9. Artykuł pt. *Kluzik-Rostkowska: Wsparcie dla nauczycieli matematyki klas I–III*²⁴

A może "pożyczyć" programy nauczania od Niemców, Francuzów lub innych normalnych gospodarek? Ale kolejne ministerki mianowane za zgodą Episkopatu mają za główne zadanie utrzymać lekcje religii i "wtyczki bepe" w szkołach! Nauczyciele są terroryzowani przez ideologię katolicką, dyrektorzy się boją!

~Roman - 31.08.2014 (10:38)

W Liechtensteinie gospodarka ma się świetnie, kraj ten jest najbogatszym państwem w Europie a religia jest tam przymusowo nauczana przez państwo. Ale ty lewacka **Pokrako** i tak tego nie zrozumiesz.

Mechanizm kontaminacji graficznej jest w szerokim zakresie wykorzystywany w komentarzach internetowych w ramach dyskursu politycznego, w celu zdeprecjonowania przeciwnika politycznego, por.:

²³Źródło:http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,16543489,Geografia_bywa_trudna_Ambasada_USA_w_Polsce_kpi.html?v=1&obxx=16543489&offset=19&order=najnowsze&page=2#opinions (dostęp 31.08.2014).

²⁴ Źródło: <http://fakty.interia.pl/polska/news-kluzik-rostkowska-wsparcie-dla-nauczycieli-matematyki-klas-i,1492837#commentsZoneList>; dostęp 31.08.2014].

10. Tekst pt. *Ksiądz przeprosił Komorowskiego. Wkracza w to kuria. "Kościół nie powinien wpisywać się w żadną narrację polityczną"*²⁵

sirseb

Kościół nie powinien wpisywać się w żadną narrację polityczną i musi stać ponad podziałami, musi być apolityczny

□ gossam.2

episkopat kościoła radiomaryjnego umiejętność odwracania kota ogonem opanował do perfekcji.

11. Tekst pt. *Wojna domowa w Miasteczku Wilanów. Kto chce zablokować miliardową inwestycję*

jaszczomb

Warszawa to "chore" miasto. Pełno różnej maści złodziei krajowych i zagranicznych. W urzędach, firmach, ratuszach itp instytucjach siedzą pociotki rządzących dawniej i teraz i biorą pieniądze za nic. Warszawiacy ! obudźcie się zanim będziecie kolonią koncernów i deweloperów w większości z Izraela. Wasze ulice. nasze kamienice. [...]

JaPolonus

Za duzo wymagasz od "warszawki"!

Ze złodziejami jest im **PO**drodze!

Czesc...jaszczomb!;)

Przykucie uwagi nietypową postacią graficzną wyrażenia służy nie tylko wywołaniu wrażeń estetycznych, ale przede wszystkim pełni funkcję perswazyjną. Oddziaływanie na odbiorcę ma na celu przekonanie go do tego, by podzielił negatywną opinię nadawcy, która wyraża się w służącym deprecjacji zabiegu kontaminacji. Takie wyrażenia, jak: *ePISkopat*<*episkopat* i *PiS*, *POkraka*<*pokraka* i *PO*, mają na celu powiązanie w umyśle odbiorcy desygnatów dwóch leksemów, przy czym ich właściwa interpretacja jest możliwa po uwzględnieniu przez odbiorcę kontekstu komunikacyjnego oraz kontekstu kulturowego. Przede wszystkim odbiorca musi odwołać się do konotacji danych wyrażeń, ponieważ one wyznaczają kierunek interpretacji.

Zakończenie

Słowa do oglądania są przykładem zatrzymania się procesu referencji w umyśle użytkownika. Dzięki zabiegom graficznym znaki pisma tracą swą przezroczystość. Trudno nie dostrzec związków opisywanych wyrażeń z futuryzmem, z którym łączy je postulat porzucenia zasad ortograficznych, ale bez upraszczania zapisu odwołującego się do zasady

²⁵Źródło: <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,18531749,ksiazdz-przeprosil-komorowskiego-wkracza-w-to-kuria-kosciol.html#Czolka3Img> (dostęp 10.08.2015).

fonetycznej, oraz z dadaizmem, z którym łączy je strategia wycinania i wklejania oparta na operowaniu programami edytorskimi²⁶. Choć wariantywność graficzna nie jest zjawiskiem nowym, por. *Hortexu* albo *Horteksu*, *DzU* albo *Dz.U.*, *Kosmos* albo *kosmos*, to w wypadku *słów do oglądania* mamy do czynienia z wariantywnością nieskodyfikowaną, niemieszczącą się w normie, co decyduje o wespółkonwencjonalizowanym charakterze opisywanych obiektów językowych. Przedstawione zabiegi graficzne nie są w języku zjawiskiem nowym, czy to w odniesieniu do tekstów artystycznych (por. poezja wizualna), czy użytkowych. Znaki interpunkcyjne czy znaki niefonogramiczne, jak choćby asterysk, były i nadal są używane jako znaki opuszczenia w gatunkach pozainternetowych, podobnie na przykład gry wielką i małą literą były identyfikowane choćby w prasie jeszcze przed nastaniem Internetu. Niewątpliwie jednak pod wpływem wzajemnego oddziaływania języka i technologii doszło do poszerzenia zakresu występowania charakteryzowanych zabiegów graficznych, zwiększenia repertuaru używanych środków, w niektórych wypadkach do zmiany ich funkcji.

W komentarzach internetowych *słowa do oglądania* służą wyrażaniu opinii nadawcy i kształtowaniu opinii odbiorcy. Realizują funkcję perswazyjną komentarzy, ale pełnią też inne funkcje – ekspresywną, ludyczną i estetyczną. Dzięki nim komentarze zbliżają się do *poezji Internetu*, czyli memów, które jednak charakteryzują się zdecydowanie wyższym stopniem logowizualności.

Bibliografia

- Burkacka I., *O grach wielką literą*, w: *Na językoznawczych ścieżkach. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Podrackiemu*, red. A. Mikołajczuk, R. Pawelec, Warszawa 2007, s. 76–83.
- Fiut I.S., *Komunikacja sieciowa źródłem interakcji społecznych*, w: *Społeczeństwo informacyjne. Wizja czy rzeczywistość?*, red. L.H. Haber, t. 2, Kraków 2004, s. 311–326, <http://winntbg.bg.agh.edu.pl/skrypty2/0096/311-325.pdf> (dostęp 6.09.2016).
- Florczak J., *Zasady funkcjonowania chwytów typograficznych w tekstach o charakterze perswazyjnym*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 2004, z. LX, s. 71–88.

²⁶ S. Zając, *Nowa gramatyka porozumienia. Blisko monitora daleko obrazu*, w: *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*, red. M. Wawrzak-Chodaczek, Toruń 2008, s. 78.

- Hopfinger M., *Czy obraz wypiera słowo?*, w: *Komunikacja wizualna w prasie i w mediach elektronicznych*, red. K. Wolny-Zmorzyński, W. Furman, J. Snopek, K. Groń, Warszawa 2013, s. 11–14.
- Kowalewska-Dąbrowska J., *Przejawy inwencji słowotwórczej w języku prasy ostatnich lat (na przykładzie wybranych gazet i czasopism)*, w: *Wokół słów i znaczeń IV. Słowotwórstwo a media*, red. E. Badyda, J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, Gdańsk 2011, s. 41–53.
- Kudlińska-Stępień H., *Gry werbalno-wizualne we współczesnej drukowanej reklamie rosyjskiej i polskiej*, Acta Universitatis Nicolai Copernici. Studia Slavica X: Gra językowa, 2005, z. 374, s. 129–148.
- Kudra B., *Grafizacja w nagłówkach prasowych*, w: *Na językoznawczych ścieżkach. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Podrackiemu*, red. A. Mikołajczuk, R. Pawelec, Warszawa 2007, s. 155–158.
- Kudra B., *Grafosłowotwórstwo*, w: *Wokół słów i znaczeń V. Słowotwórstwo w różnych odmianach języka*, red. E. Badyda, J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, Gdańsk 2013, s. 13–20.
- Kula A., Grzelka M., *O badaniach nad wizualnością w prasie (preliminaria)*, „Polonica” 2014, nr 34, s. 279–287.
- Mukařovský J., *Wśród znaków i struktur. Wybór szkiców*, Warszawa 1970.
- Ostaszewska D., Tambor J., *Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego*, Warszawa 2008.
- Ong W.J., *Oralność i piśmienność. Słowo poddane technologii*, przeł. i wstęp J. Japola, Lublin 1992.
- Piętkowa R., *Wizualizacja semantyki. O niektórych sposobach zapisu we współczesnych tekstach*, [w:] *Styl a tekst. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej*, red. S. Gajda, M. Balowski, Opole 1966, s. 159–168.
- Saloni Z., *Składnia współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1998.
- Sartori G., *Homo videns. Telewizja i postmyślenie*, tłum. J. Uszyński, Warszawa 2007.
- Saussure(de) F., *Kurs językoznawstwa ogólnego*, tłum. K. Kasprzyk, Warszawa 1961.
- Wierzbicka A., *Genry mowy*, w: *Tekst i zdanie. Zbiór studiów*, red. T. Dobrzyńska, E. Janus, Wrocław 1983, s. 125–137.
- Wilkoń A., *Gatunki mówione*, 2001, <http://uranos.cto.us.edu.pl/~rozmowa/wilkon.htm> (dostęp 16.09.2016).
- Wilkoń A., *Spójność i struktura tekstu: wstęp do lingwistyki tekstu*, Kraków 2002, s. 232–235.
- Wiśniewski M., *Zarys fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego*, Toruń 1998.

Zajac S., *Nowa gramatyka porozumienia. Blisko monitora daleko obrazu*, w: *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*, red. M. Wawrzak-Chodaczek, Toruń 2008, s. 72–84.
